

21 501-34 Raad voor Onderwijs, Jeugd, Cultuur en Sport

Nr. 459 Brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 3 september 2026

Hierbij stuur ik u het verslag van de informele Onderwijs-, Jeugd-, Cultuur- en Sportraad (OJCS-raad) voor het onderdeel cultuur die op 2 juni 2026 plaatsvond in Cyprus.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
R.M. Letschert

Tijdens de informele bijeenkomst van Europese ministers voor cultuur stonden twee ronde tafel discussies op de agenda:

1. culturele rechten, creativiteit en kunstmatige intelligentie (AI).
2. de illegale handel in cultuurgooederen, nieuwe bedreigingen en de mogelijkheden van het gebruik van AI bij de bestrijding ervan.

Het betrof de informele raad die eerder gepland was op 5-6 maart.¹ Deze werd naar een latere datum verplaatst uit veiligheidsoverwegingen. Tijdens een informele raad worden geen besluiten genomen door de lidstaten.

De informele raad startte op 2 juni met een welkomstwoord door de minister van cultuur van Cyprus. Naast de EU-landen waren ook Noorwegen en Zwitserland aanwezig. Hierna volgde een openingswoord van Glenn Micallef, EU-Commissaris voor intergenerationele gelijkheid, jeugd en sport. Hij gaf aan dat de Commissie werkt aan een AI-strategie voor de culturele en creatieve sectoren. Daarna nam Nela Riehl, voorzitter van het cultuur- en onderwijscomité van het Europees Parlement het stokje over. Ze gaf aan dat het CULT-comité aandacht besteedt aan het onderwerp AI in onderwijs, maar ook bij media zoals in muziekstreaming. Ze wees erop dat AI ook kleine actoren in de culturele en creatieve sector kan helpen, maar dat de risico's duidelijk moeten zijn.

De aanwezigen spraken over culturele rechten, waaronder toegang tot en deelname aan het culturele leven en de volle diversiteit van culturele expressie, erfgoed en artistieke vrijheid, in relatie tot de mogelijkheden van AI. De speciale VN-rapporteur voor culturele rechten heeft aangegeven dat AI een geweldig middel kan zijn, maar dat dit niet neutraal is en actie vereist van landen en om samenwerking tussen verschillende actoren vraagt zoals UNESCO, WIPO en EU.

Veel landen benadrukten dat menselijke creativiteit centraal moet blijven staan en dat AI vooral een middel moet zijn, en geen vervanging. Onderstreept werd dat vertrouwen in AI vanuit de culturele en creatieve sectoren alleen kan groeien als het transparant is: wanneer makers weten hoe hun werken worden gebruikt, burgers AI-gegenereerde inhoud kunnen herkennen en de economische waarde die uit creatief werk voortvloeit op een rechtvaardige manier wordt gedeeld. Uit de gedachtewisseling bleek de ambitie om een mensgerichte Europese aanpak verder uit te bouwen, waarin culturele rechten zoals artistieke autonomie, transparantie, culturele diversiteit en billijke vergoeding de uitgangspunten vormen. Dit zal gebeuren via de in het Cultuurkompas voor Europa van de Commissie aangekondigde AI-strategie voor de culturele en creatieve sectoren.

Nederland heeft uitgedragen dat het recht om cultuur te maken, de vrijheid van expressie en het bevorderen van de toegankelijkheid van cultuur fundamenteel onderdeel zijn van onze democratie en behoren tot belangrijke Europese waarden. Nederland kijkt, net als andere landen, uit naar de aangekondigde AI-strategie voor de culturele en creatieve sectoren van de Europese Commissie.

De aanwezigen spraken ook over het belang van de bestrijding van de illegale handel in cultuurgooederen en hoe AI daarbij kan helpen. Gastspreker Donna Yates, *UNESCO Chair in Cultural Heritage and Emerging Crime*, Maastricht University, ging in op nieuwe vormen van criminaliteit in relatie tot cultuurgooederen, met als kern dat, hoewel de EU vooroploopt bij het tegengaan

¹ Zie de geannoteerde agenda: <https://open.overheid.nl/documenten/37de099c-88fa-41c6-b771-b564c0863853/file>

van de illegale handel in cultuurgoederen, het ook een nieuwe aanpak vraagt. Daarom moeten de EU en de lidstaten nadenken over toekomstige ontwikkelingen op het gebied van criminaliteit, zoals het gebruik van generatieve AI en transformatieve technologie. Voor handhavende instanties kan het bijvoorbeeld lastig worden om te onderscheiden wat echt is.

De lidstaten bespraken dat het grensoverschrijdend karakter van de illegale handel in cultuurgoederen de nodige uitdagingen met zich mee brengt en het noodzakelijk maakt om samen te werken en informatie te delen. Tijdens dit gesprek werden ook de mogelijkheden die AI en nieuwe technologieën kunnen bieden genoemd en dat de potentie daarvan benut moet worden, zoals beeldherkenning en het doorzoeken van databases van gestolen kunst, en van museuminventarissen en archeologisch onderzoek. Daarbij werd aangegeven dat uiteindelijke afwegingen en besluiten een menselijke taak blijven.

Nederland deed ook haar ervaringen met de bestrijding van de illegale handel in cultuurgoederen. Daarnaast benadrukte Nederland dat AI zowel ingezet kan worden om de hedendaagse illegale handel te bestrijden, als om vraagstukken uit het verleden, zoals de herkomst van collecties met een koloniaal verleden, nader te onderzoeken.